

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ MAGISTERSKÉ PRÁCE

Autorka: Bc. KLÁRA SULDOVSKÁ

Název: *Společenská role barokního tance jako výraz recepce francouzské kultury v 17.–18. století*, diplomová práce, FF UK, Praha 2022, 123 stran textu, seznam literatury a pramenů, obrazové přílohy v textu

Vedoucí práce: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Odevzdáno v Ústavu českých dějin FF UK v květnu 2022.

Když mě Klára Suldovská oslovila s nápadem na diplomovou práci, jež by mohla být věnována jednak analýze barokního tance na základě příruček francouzského původu, jednak dopadu tohoto fenoménu na kulturu českých zemí, nejdříve jsem mírně zaváhal, neb přece jen tanec jako takový přesahuje z mnoha důvodů mé obzory. Vzápětí jsem ale své rozpaky překonal: K. Suldovskou jsem již znal jako svědomitou a nadanou studentku, téma z kulturních dějin raného novověku mě pochopitelně zaujalo, potěšil mě i frankofonní rozměr plánovaného výzkumu a jeho nutná interdisciplinarita. Je třeba konstatovat, že jsem se ve svých očekáváních nezklamal. Spolupráce s K. Suldovskou byla bezvadná, pravidelně jsme konzultovali, kolegyně se věnovala své studii soustavně a samostatně, ale zohledňovala průběžně i mé připomínky.

Po stránce formální a jazykové je diplomová práce připravena kvalitně, důkladně je zpracován i poznámkový aparát. Najdeme zde jen drobné nedostatky a jazykové prohřešky. Občas kolísá psaní „chorégraphie“ (s. 15, jednou s čárkou, jednou bez), na s. 28 chybí čárka za 84. S. 12 – opravdu je v názvu „Écriture de la danse le système Feuillet“ bez další interpunkce? Nejednotně jsou někdy uvedeny mezery za značkou poznámky pod čarou. Na s. 17, ř. 11 najdeme čárku navíc, občas se v textu vyskytne opakování slov (na s. 17 dvakrát odstavec začíná „vzhledem k tomu“), pozn. 152 na s. 48 neodpovídá autorčinu úzu. Jinak se ale text čte hladce, výklad je podán jasně a nápaditě. Na některých místech (s. 38) by snad bylo lepší přesunout originální znění pramene do poznámky pod čarou, některé rozsáhlejší a opakovaně odkazované pasáže z pramenů vůbec mohly být uvedeny v přílohách, aby se k nim mohl čtenář průběžně vracet.

Po stránce obsahové je třeba zdůraznit, že téma je dobře vymezeno a promyšleno a že práce je členěna logicky a přehledně. Autorka se snaží problematiku nahlédnout nejen z perspektivy kulturních dějin, historie, francouzské filologie, ale i praktické aplikace tance. Zohledňuje především koncepty N. Eliase (*civilité, civilisation*) či J. Petráně i taneční teorie A. Nahachewského, přičemž se s dosavadním bádáním vyrovnává samostatně a někdy i kriticky. Snad mohla být větší pozornost věnována v úvodních pasážích muzikologickým studiím věnovaným starší hudbě (Marc Niubò).

Oceňuji, že si autorka položila otázku po působení diskursu o tanci a vůbec po recepci tanečních příruček. Soustředění na francouzské prameny (se zohledněním vlivů italských, jež pochopitelně autorka zakládá na kompilaci) je snad poněkud asymetrické – ve střeoevropském kontextu by bylo dobré zohlednit i tradici německou či polskou, ale chápu, že to v rámci diplomové práce z časových i prostorových důvodů nebylo možné. Stejně tak by bylo záhodno věnovat se např. i španělskému prostoru. Autorka nicméně přesvědčivě pracuje s francouzskými originálními zdroji a databázemi, francouzské prameny překládá bezchybně a často nápaditě.

Oceňuji uvažování o baroku a vymezení období, kdy lze pracovat s pojmem barokního tance, částečně v reakci či s vymezením vůči dosavadnímu bádání. Dobré je i začlenění tance do kontextu šlechtického vzdělávání (kapitola 2.2). K. Suldovská dobře uvažuje o překrývání a snad i soužití různých stylových vrstev tance, je si vědoma, že nic – zejména v oblasti kultury – nekončí náraz. Přesvědčivý je i pokus sledovat recepci francouzských příruček o tanci v českých zemích, byť přinesl poněkud frustrující (a vlastně překvapivý výsledek). Napadá mě v této souvislosti např. známý úvod ke Krameriovým novinám, jež přijímá francouzský kulturní vliv v českých zemích jako samozřejmost. V tomto ohledu by se nabízela ještě mravenčí práce ve šlechtických archivech zachycujících působení francouzských tanečních mistrů či preceptorů (úcty? seznamy dvořanů?). Snad by bylo možné více nahlédnout do krásné literatury; autorka pracuje i s díly výtvarného umění, ale tato sonda mohla být důkladnější.

Práci dominují témata tance a společenské etikety, jež někdy mohla být více navzájem propojena. Dobře konfrontována je analýza francouzských a jedné anglické příručky, byť jednotlivá témata mohla být zpracována ještě důsledněji. Ve výkladu o historickém vývoji občas vstupují příliš konkrétní údaje o specifikách tance. Rozumný, byť ne zcela překvapivý je závěr o pravděpodobném mísení vlivů různých tanečních škol v českých zemích.

Drobné nepřesnosti – s. 35 – opravdu lze pracovat s „velkým oddělením“ světa mužů a žen?

Tanec má v sobě cosi okouzlujícího, ale i cosi „hříšného“ – snad ne náhodou byly psány také barokní tance smrti. Zajímavá je poznámka o „vrtoších matek“, jež ovlivňují výchovu dívek (s. 43) – přece jen tedy ženy do „vzdělávacího procesu“ nějakým způsobem vstupují. S. 54 – snaha vyrovnat se ludvíkovskému dvoru asi není

politická. Poněkud více pozornosti se mohlo věnovat analýze *Encyclopédie méthodique*, jinak je metodika i výzkumu knih dobrá. Větší pozornost by se měla věnovat případným německým překladům sledovaných děl.

Otázky k obhajobě: Podařilo se autorce navrhnout funkčnější překlady pro některé užívané pojmy?

Práce vzbuzuje otázku po vztahu mezi pramenem a realitou – nakolik můžeme taneční příručky vnímat jako odraz reality? Nicméně je zřejmé, že je to důležité médium, jež zachycuje alespoň nějak toto pomíjivé umění.

Odrážel se „belle danse“ i v lidovém prostředí? Celkem logicky se práce zaměřuje na šlechtické či dvorské prostředí, lze ale předpokládat, že ideály barokního tance pronikaly i do nižších společenských vrstev. Domnívá se autorka, že se skrze analyzované příručky mohly šířit i ideály zdvořilého chování?

Autorka z různých úhlů pohledů uvažuje o horní hranici barokního tance – kdy se tento krásný příklad kulturního dědictví vytrácí? A jak si vysvětlí určitou „renesanci“ barokního tance v současnosti?

Je zřejmé, že je složité vymezit působení daných příruček. Mohla by autorka uvést další prameny, z nichž by se dalo prověřit působení studovaných příruček ve francouzském prostředí? Narazila třeba na nějakou příručku opatřenou poznámkami, jež by svědčily o jejím užívání?

Je Tomlinsonova příručka jediným anglickým příkladem taneční příručky, nebo bychom i v anglosaském prostředí našli více textů?

Našla autorka stopy informací o samotných tanečnících, o tom, co je třeba profilem ideálního tanečního mistra? Setkala se v dosavadní literatuře s úvahami o sociálním původu tanečních mistrů, s pokusy o jejich prosopografii?

Proč se nezachoval archiv Královské taneční akademie?

Prohloubit by bylo možné úvahu o recepci Cortegiana a Závěty. Autorka přejímá Petráňův rozvrh dne bez nějaké hlubší reflexe – mohla by nějak doplnit?

Oceňuji mezioborovost výzkumu, ochotu studovat staré tisky v originálním znění, ale také přesah praktický – studentka sama barokní tanec praktikuje. Myslím si proto, že její rozmanité kompetence mohou nejen přinést zajímavý rozměr mezi tradiční témata zpracovávaná historiky, historiky kultury či historiky tance, ale mohou obohatit (nebo korigovat) i aktivity profesionálních či amatérských umělců barokní tanec provozujících. Navíc má i význam didaktický, což odpovídá učitelskému zaměření studia K. Suldové.

Práci proto rád doporučuji k obhajobě.

V Praze, 25. května 2022

PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.